

Kreslení do prázdna s Robertem Crumbem

Některé Crumbovy práce jsou pozoruhodné. Přesto si ale myslím, že je za „boha literárního undergroundu“ označován neprávem.

Nedávno jsem v antikvariátu objevil *Skicáky Roberta Crumba*. Začal jsem listovat a po několikáté čmáranici inspirované jeho sexuální posedlostí obtloustlými holkami (tahle zrovna měla ruce v rozkroku) jsem se rozhodl jeho knihy nepožítovat.

A nebylo to poprvé. Od začátku devadesátých let mě záchvat, kdy „jsem se opravdu chtěl do Crumba ponořit“, přepadl jen sporadicky. Líbí se mi, jak kreslí, ale většinou si ho nekoupím, protože si uvědomím, že většina jeho práce je vlastně jen hromadou blbinek...

Podle Roberta Hughese

Čtyřicet let po explozi undergroundového komiksu je Crumb prakticky posledním autorem stojícím mezi svými, „...on, jediný a opravdový vizuální génius zrozený z undergroundu šedesátých let. Platí to pro Ameriku i Evropu,“ tvrdí Robert Hughes.

Takže chudáci Spain Rodriguez, Victor Moscoso, dokonce i [Gilbert Shelton](#), ty všechny Crumb zastínil. Jeho dílo visí v prestižních galeriích po celém světě. Jeho knihy se k nám dostávají přes Nortona, respektované nakladatelství vydávající antologie anglické literatury, jež si musejí povinně kupovat studenti angličtiny.

Ano, Crumb byl lepším umělcem než třeba Shelton. Přesto netuším, jak dokázal dosáhnout takových výšin jen díky fetišismu a zbožštění. Pokud jste viděli Zwigoffův dokument o Crumbovi (fascinující portrét bizarní rodiny), víte, že vše začalo už během devadesátých let, když Crumb umučil pár starých skicáků a koupil si za ně nádherný dům ve Francii. Hodí se teď vzpomenout na další scénu, ve které Robert Hughes (zase on) jmenuje Crumba Hogarthem naší éry. Zajisté, před pěti lety napsal v Guardianu Hughes dlouhý chvalo zpěv na Crumba u příležitosti vydání *Příručky R. Crumba*. Ta kniha vyvolala nadšení. Lidi si říkali „musím se do Crumba položit“. Tak jsem si jí také koupil.

Po přečtení jsem ale vůbec nebyl překvapený. Znovu jsem objevil, že božská část Crumbovy tvorby spočívá v opakujících se karikaturách. Jsou tam děvčata s obrovskými stehny a zadky v kompromitujících pozicích a pak také všemožní pitomci, zastupující Crumba samotného.

Zívám

Crumb rozhodně vytvořil pár památných obrazů. Třeba *Kocoura Fritze* a *Mr. Naturalpisse*. Nepřipomínají mi Hogartha, ale spíš první desky Franka Zappy. Stejně jako Crumb si bral na paškál buržoazní hippíky a frajery. Umím to ocenit. Ty desky ale dneska působí velmi staromódně.

To samé platí pro většinu Crumbovy satirické práce. Možná pro starou papriku Hughese, který byl v době Crumbových začátků velmi aktivní, je undergroundová práce pořád aktuální. Sebeuctívání jeho generace

mě nebavilo už, když mi táhlo na patnáct. BBC tehdy věnovala hodiny a hodiny vysílání dvacátému výročí Woodstocku. Ta bolavá nostalgie trvá už dvacet let. Mluvíme tady o duševním kostnatění.

Možná se Crumb přestěhoval do galerií, když jeho původní publikum zestárlo a zbohatlo. I tak většinu jeho bohatých sběratelů podezřívám z toho, že nemají ponětí, kým Crumb do té doby byl. Do doby, než mu Hughes a spol. dali požehnaní. Sám Crumb těmito idioty opovrhne. V úvodu k jeho *Čekání na jídlo # 3* (jde o sbírku čmáranic na prostírání různých restaurací; pořad se divím, že jsem si ji koupil) píše: „Nedávno jsem měl výstavu pokreslených prostírání. Bylo to v jedné newyorské galerii. Některé z těch kusů se prodávaly za tisíce dolarů! Byl jsem ohromený! Na papíře byly skvrny od jídla... podle majitele galerie to ještě zvedlo cenu... Tak to je ten umělecký svět... Když si pomyslím, že jsem dřív ty kresby prostě nechával na stole... nebo jsem je dal komukoliv, kdo měl o ně zájem. Myslím, že mám štěstí, že jsem se v kreslení tolik zdokonalil, ha??“

Zajisté, Bobe

Nic z toho, co jsem napsal, neznamena, že považuju Crumbovo dílo za blbost. Jeho poslední ztvárnění knihy [Genesis](#) vypadá úžasně. Možná právě to bude kniha, kterou od něj pořád hledám. A pak mě znovu napadá, že jsem měl s hledáním přestat už před pár lety. Na začátku devadesátých let jsem si koupil Crumbova [Kafku](#). Je to vynikající, zkrácený úvod do tématu, hlavně díky Crumbovým ilustracím (a textu Davida Zane Mairowitze). Jde o skoro perfektní malou knížečku.

Jen tak dál.

Úryvek z dokumentu Terryho Zwigoffa:

Více informací o Robertu Crumbovi, který byl hostem 19. ročníku Festivalu spisovatelů Praha, na stránkách www.pwf.cz

úryvek přeložil Tomáš Rákos
Daniel Kalder, The Guardian Books Blog